

HABERLER

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ, EDEBİYAT FAKÜLTESİ, 34459 İstanbul

SAYI: 3

Yeni Bir Yıla Başlarken

Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü, kuruluşundan bu yana geçen beş yıl boyunca yayınları, konferansları ve organize ettiği ilk uluslararası bilimsel toplantı olan Çağlar Boyunca Anadolu'da Yerleşim ve Konut Sempozyumu ile, sanıyorum ki, artık "rüşünü isbat etmiş" ve hatta belli bir olgunluk çağına varmıştır. Üye sayımız çeşitli üniversite ve müzelerimize mensup eskiçağcılar arasından, tüzüğümüzde belirlenen kriterlere göre her yıl seçilen uzmanlarla altmışı geçmiştir. Herşeyin paraya dayandığına inanılan toplumumuzda, maddi varlığı çok kısıtlı, üye sayısı bakımından da çok küçük olan bir kuruluşun bu kadar fazla iş başarabilmesi, ilke ve amaçlarının sağlam ve doğru olduğunun ve ilgili çevrelerde destek bulduğunun da kanıtıdır. Eğer enstitümüzün varolma nedenlerini daha geniş topluluklara anlatabilirsek, onları, şimdiye kadar eksikliğini duydukları ulusal ve özerk ilk arkeoloji enstitüsü olmanın onur ve işlevini beraberce üstlenmeye, güçlükleri özveriyle birlikte aşmaya ikna edebilirsek, gelecekte, dünyamızın kültürel mirasının ortaya çıkarılması, korunması ve bizden sonraki kuşaklara devredilmesi konusunda ülkemize düşen görev için gerekli olan bilimsel altyapıyı, çok daha etkin, çok daha olanaklı bir biçimde kurabileceğimize inanıyor ve yeni yılın hepimize mutluluk, esenlik ve başarılar getirmesini diliyorum.

Prof. Dr. Ali M. Dinçel
Enstitü Başkanı

Editörden

Yılda bir kez yayınlamaya devam edeceğimiz Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü'nün **Haberler** adlı bülteni, elinizdeki 3. sayıdan itibaren içerik bakımından daha kapsamlı olacaktır.

Gün geçtikçe daha büyük projelere imza atan Enstitü'deki gelişmeler ve Enstitü üyelerinin önemli bilimsel faaliyetleri konusundaki ilk haberler burada duyurulacaktır.

Bu sayıda, **Enstitü'nün yayınları**, 1996 yılının en önemli faaliyeti olan **Habitat Konferansı** konusunda bir not ve çoğu Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü üyeleri tarafından yapılan **kazı ve yüzey araştırmalarına** ilişkin ilk kısa haberler yer almaktadır.

Gelecek sayıdan itibaren ise bunlara ek olarak Eskiçağ Bilimleri konusunda yapılmakta olan **master ve doktora tezlerini** duyurmayı planlamaktayız.

Bir sonraki bültende buluşmak ümidiyle...

Kemalettin Köroğlu

Enstitü Yayınları

Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü 1995-96 yıllarından itibaren başta öğrenciler olmak üzere, ilgili tüm kitlelere insanın serüvenindeki önemli bazı gelişmeleri doğru, ancak yalın bir biçimde anlatabilmek amacıyla bir yayın politikası başlatmış ve ilk 7 kitabını yayınlamıştır. Kitapların kağıt ve baskı giderleri Enstitü'nün organizasyonunda bulunan sponsorlar tarafından karşılanmıştır. Ayrıca iki kitabı Ege Yayıncılık tarafından basılmakta olan bir de bilimsel seri düzenlenmiştir. Aşağıda tanıtacağımız bu yayınların her biri 100 000 TL. bağış karşılığı alınabilir veya posta masrafları da ödenmek koşulu ile istenebilir.

Tekin, O., *Eskiçağ'da Para*, İstanbul 1995²: 41 sayfa, 23 resim. Sponsor: Graphis Matbaacılık ve Tanıtım Hizmetleri Ltd. Şti.

Enstitü'nün ilk yayını olan ve ikinci baskısı yapılan kitapta, Nüemizmatğin tanımı ve bu konudaki çalışmalara kısaca değinildikten sonra sikkenin ortaya çıkışı, metalleri ve basma teknikleri konusunda bilgi verilmiştir. VI. bölümden itibaren de resimleri ile birlikte Eski Yunan, Roma ve Bizans sikkeleri anlatılmıştır. Ekler de ise Roma, Bizans imparatorları, Roma sikkelerinin arka yüz yazıları, tanrılar, tanrıçalar ve personifikasyonların listesi ile seçme bir bibliyografya verilmiştir.

Hırçın, S., *Çivi Yazısı: Ortaya Çıkışı, Gelişmesi, Çözümü*, İstanbul 1995: 37 s.+1 harita ve 8 resim. Sponsor: Sandoz A.Ş.

Yazının tanımı ile başlayan kitapta, yazı türleri, ilk yazılı tablet buluntu yerleri, Sümerce'den başlamak üzere çivi yazısının uygulandığı diller, yazı malzemeleri ve bu tür yazının nasıl çözüldüğü konusunda bilgi verilmektedir. Metin sonunda da seçme bibliyografya yer almaktadır.

Dürüşken, Ç., *Eskiçağ'da Spor*, İstanbul 1995: 24 s.+ 18 resim. Sponsor: Efes Pilsen Spor Kulübü.

Kitapta, Eski Yunan ve Roma dünyasındaki belli başlı spor festivalleri ve oyunları tanıtılmakta, koşu, uzun atlama, cirit ve disk atma, güreş, atlı araba yarışları, gladyatör dövüşleri ve diğer sporların nasıl yapıldığı anlatılmaktadır. Metnin sonunda ise kaynakça, dizin ve resimler verilmiştir.

Demiriş, B., *Eskiçağ'da Yazı Araç ve Gereçleri*, İstanbul 1995: 28 s.+ 13 resim. Sponsor: Scrikss A.Ş.

İki bölümden oluşan kitapta önce ağaç yaprakları ve kabukları, keten bezi, kil tablet, maden, tahta ve balmumu tabletler ile deri, papirüs, parşömen ve kağıt gibi yazı gereçlerinin kullanımı, ikinci bölümde de kalemler, mürekkepler ve diğer yazı araçları tanıtılmış, arkasından da kaynakça, dizin ve resimler verilmiştir.

Serdaroğlu, Ü., *Eskiçağ'da Tıp*, İstanbul 1996: 28 s.+ 22 resim. Sponsor: Mustafa Nevzat İlaç Sanayii A.Ş.

Eskiçağ'da Tıp kitabında Serdaroğlu, Mısır'dan başlamak üzere, Mezopotamya ve Anadolu'da tıp konusundaki ilk uygulamaları özetlemekte, bu gelişmelerin Homeros dönemindeki adımlarla birlikte Hippokrates tıbbına kaynaklık ettiği ve Knidos (Datça) ile Kos (İstanköy) tıp okullarının kurulduğunu vurgulamaktadır. Ayrıca Aristoteles Çağı ve Hellenistik Dönem, Bergama, Kos, Knidos, Epidauros, Atina ve Korinth Asklepionları hakkında bilgi vermektedir. Metnin sonunda ise kısa bir kaynakça yer almaktadır.

Tekin, O., *Byzas'tan I. Constantinus'a Kadar Eskiçağ'da İstanbul (Byzantion)*, İstanbul 1996: 41 s.+1 harita, 9 resim. Sponsor: Raks Sanayi Ürünleri A.Ş.

İstanbul çevresindeki en eski yerleşmelere de atıfta bulunulan kitapta, Megaralılarca M.Ö. 7. yy da bu günkü Topkapı Sarayı civarında kurulan Byzantion adlı koloninin

kuruluş efsaneleri, Altınboynuz adının kökeni, kentteki yapılar ve surlar, kültürler, sikkeler ile siyasal ve sosyal gelişmeler anlatılmıştır. Kitabın sonunda kısa bir de kaynakça yer almaktadır.

Çete, İ., *Geçmiş Yolculuk Bir Gezi Rehberi, Journey into the Past A Short Guide*, İstanbul 1996: 44 s.+1 harita+39 resim. Sponsor: Fatih Belediyesi.

Fatih ilçesindeki önemli dini, sivil ve askeri mimarlık kalıntılarının kısa açıklamalarla tanıtıldığı kitapla birlikte verilen haritada da kalıntıların yerleri işaretlenmiştir.

Yakında Çıkacak

Fazlıoğlu, İ., *Eskiçağ'da Tekstil*, Sponsor: Tekstilbank.

Alp, S., *Hititler'in Mektuplaşmaları*, Sponsor: Sihirgaz, Ali Merzeci.

Savaş, Ö.S., *Hitit Hiyeroglif Yazıtlarında Tanrı, Şahıs ve Yer Adları*, (Bilimsel Seri).

Şahinbaş, G., *Boğazköy Belgelerine Göre Hititler Devrinde Anadolu'da Anatomi ve Tıp*, (Bilimsel Seri).

Habitat II

İstanbul, 1996 baharında (3-14 Haziran) Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Konferansı Habitat II Kent Zirvesi toplantılarına ev sahipliği yaptı. Hem hazırlık aşamasında ve hem de toplantılar sonrası getirdikleri ve göturdükleri uzun süre tartışılan bu büyük organizasyon topluma, büyük oranda İstanbul'un makyajının yenilenmesi olarak yansıdı.

Gerçekte, çoğu sivil toplum örgütleri tarafından planlanan yüzlerce etkinlik, toplantı, sergi düzenlendi ve kentleri 21. yüzyıla daha sağlıklı taşımak için yeni kararlar alındı.

Habitat çalışmalarına Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü de aktif olarak katıldı. Enstitü'nün organize ettiği Çağlar Boyunca Anadolu'da Yerleşim ve Konut Uluslararası Sempozyumu 5-6-7 Haziran tarihlerinde, İTÜ Makina Mühendisliği Fakültesi salonlarında yapıldı. Enstitü başkanı Prof. Dr. Ali M. Dinçol'un açılış konuşması arkasından, sempozyumun ilk günü, Prof. Dr. Tahsin Özgüç'ün "Karum Kanesh as a city of

International Trade", ikinci günü Prof. Dr. W. Hoepfner'in "Housing and Society in Antiquity", üçüncü günü Prof. Dr. K. Kristiansen'in "Heritage Management and Cultural Environment: A Short Discussion in Environmental Policies" adlı konferansları ile başlamış ve her üç gün boyunca, iki sekiyon halinde yapılan oturumlarda, 80 kadar yerli ve yabancı bilim adamının sunduğu bildiriler tartışılmıştır. Burada Anadolu'da insanın ev yapmaya başladığı Neolitik Çağ'dan günümüze kadar geçirilen aşamalar, çevre, yerleşim ve insan bağlamında ele alınarak değerlendirildi. Dördüncü gün de İstanbul'un Fatih bölgesindeki bazı mimarlık örneklerini kapsayan "Geçmiş Yolculuk" adı altında bir gezi düzenlendi. Aynı adı taşıyan kitap, enstitü yayınları arasında basıldı.

Sempozyumda yapılan konuşmaların özetleri de ayrıca bir kitapçık halinde enstitü yayınları arasında basılacaktır.

Kazı Çalışmaları

Aşıklı'dan Son Haberler

Aşıklı Höyük kazıları 1996 yılında 31 Temmuz-7 Eylül tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Kazılara Bakanlık temsilcisi olarak Nevşehir Müzesi'nden Sultan Tutar katılmıştır.

Aşıklı'nın ÇÇN evre için gerek Anadolu, gerekse Güneybatı Asya'da benzersiz bir örnek teşkil etmesi git gide burasının bir açık hava müzesi şeklinde ele alınmasını gündeme getirmeye başladı. Bu nedenle bu yılki çalışma programında az da olsa bazı mekanların restorasyonuna yer verildi.

Kazıda 900 m²'lik bir alanda 5 ayrı yerde çalışıldı: Höyüğün kuzeyindeki basamaklı açmalarda (4 G-H) yaklaşık 7.5 m. derinlikte 2. tabakanın en eski yapı evrelerine ait mekanlar kaldırılarak 3. tabakaya ulaşıldı. 3. tabakanın burada büyük bir açık alan oluşturarak, önce bir atölye olarak kullanıldığı, sonradan da damarlar şeklinde çöplüklerle üstünün örtüldüğü saptandı. Aşıklı yerleşmelerinde, büyük, geniş, açık alanlar kaplıyan ünlü çöplüklerin de aynı işlevleri gördükleri anlaşıldı. Höyüğün doğusunda 2. tabakanın son üç yapı evresinde kullanılmış olan çevre duvarının araştırılmasına devam edildi. Çevre duvarının güneydoğuya gidildikçe daha derine indiği ve temel taşlarının büyük çapta tahrip edildiği izlendi. Çevre duvarının en eski evresinin, 2. tabakanın bütün evreleri boyunca kullanılmış olan büyük atölye/çöplüğünün üstünde yapılmış olduğu anlaşıldı. Bu en ilginç sonuçlardan biriydi.

Çakıllı yolun doğudaki küçük avlusunun üstünde yer alan 2. tabakanın bu yapı evresinde Aşıklı'nın tipik kerpiç mahallelerinin devamları bulundu. Büyüklü küçüklü yaklaşık 40 mekanın izlendiği bu alanda ancak birkaç ocaklı konutun ta-

ban düzlemine kadar inilebildi. Bu mahallelerin devamı olan ve daha önceki yıllarda kazılan mahallelerin kuzeyde 2. tabakanın büyük çöplük/mezbaha alanının kısmen üstüne yapılmış olması, çakıllı yolun son evresi ile çöplüğün son evresinin eş zamanlı olduğunu açıkladı. Böylece çevre duvarının son evresi ile mahallelerin çağdaş olması gerektiği açıklığa kavuştu.

1993 yılında Melendiz kıyısında bulunan, üstü sel sonucu alüvyal dolguyla örtülmüş olan yerleşme parçasının kuzeybatı, kuzey ve kuzeydoğusunda uzantılarını teşkil eden yeni mekanlar ortaya çıkarılmıştı, bunların röleve planları yapıldı.

Höyüğün güneyine bitişik olan alanda ise (10 u-v) Melendiz kıyısındaki en eski yerleşme parçası ile höyük arasındaki ilişkinin saptanmasına çalışıldı. Höyüğün batısında en alttaki kültür tabakası ile Melendiz kıyısındaki yerleşme arasında bu kesimde en az 3 m. kalınlığında milli, kumlu, taşlı katmanlardan oluşan bir allüvial dolgu saptandı.

2. tabakanın eski evlerinde ve 3. tabakanın başlarında alet sayısındaki ve özellikle mikrolitlerde artış, av stratejisinde ve teknolojide büyük olasılıkla bir değişimin başladığına işaret etmektedir. Yabani at kemiklerinin de aralarında bulunduğu av

hayvanları arasında auerachs (yabani dev sığır) kemiklerinin çokluğu ve büyüklüğü dikkati çekti.

4320 absidienden ve yüzden fazla kemikten aletin ele geçtiği Aşıklı'da iki küçük buluntu en çok dikkati çekti. Bunlardan birincisi pişmiş topraktan yapılmış, olasılıkla bir domuzu temsil eden hayvan figürünü, diğeri ise üstü kazı bezekli, tablet şeklinde bir bilek taşıydı. Bekezler küçük tabletin üstünde ince kuşaklar şeklinde, yan yana dairelerden, "V"lerden

KISALTMALAR LİSTESİ

AÜ: Ankara Üniversitesi
ÇÇN: Çanak Çömleksiz Neolitik
DÇ: Demir Çağ
ENÇ: Erken Neolitik Çağ
EKÇ: Erken Kalkolitik Çağ
EÜ: Ege Üniversitesi
GN: Geç Neolitik
GR: Geç Roma
İTÇ: İlk Tunç Çağı
İÜ: İstanbul Üniversitesi
KB: Kültür Bakanlığı
KÇ: Kalkolitik Çağ
OÇ: Orta Çağ
OTÇ: Orta Tunç Çağı
RÇ: Roma Çağı

ve yarım ovalardan oluşmuştu. Bir hayvan figürünün bu-
lunuşu, Aşıklı topluluklarının ateşin etkisiyle bakırı tavl-
dıkları gibi artık kili pişirmeyi de öğrenmiş olduklarına ka-
nıtlık ediyor, çanak-çömleğin kullanıldığı döneme çok yak-
laşıldığını belgeliyordu.

Ufuk Esin-Savaş Harmankaya

Musular

Aksaray Müzesi başkanlığında, Prehistorya Anabilim Da-
lı'ndan Mihriban Özbaşaran'ın bilimsel danışmanlığında,
Güven Arsebük, Nur Balkan-Atlı, Erhan Bıçakçı, Ahmet
Boratav ve Oğuz Tanındı'dan oluşan kazı kurulu İ.Ü. Araş-
tırma Fonu'nun desteği ile, Aksaray ili, Kızılkaya köyüne
bağlı Musular mevkiinde 1996 yılında kazı çalışmalarına
başlamıştır.

Hasan Dağ ve Melendiz dağlarının kuzeyinde, volkanik bir
arazide, Melendiz Suyu'nun kıyısında, doğal bir kayalık ya-
macında kurulmuş Musular, ÇÇN döneme ait, iki tabakalı,
küçük ve düz bir yerleşme yeridir. 1996 yılı çalışmalarının
ilk sonuçları -yontma taş alet endüstrisi örneklerinden özel-
likle baskı tekniği ile yapılmış obsidien ok uçlarına göre-
Musular'ın, ÇÇN dönem yerleşmesi Aşıklı Höyük'ten daha
geç bir evreye tarihlendiğine, Çatal Höyük'ün ise (kazılmış)
ilk tabakaları ile çağdaş olduğuna işaret etmektedir.

Mihriban Özbaşaran

1996 Yılı Bademağacı Kazıları

Antalya iline bağlı Bademağacı beldesi yakınlarındaki hö-
yükte (Eski Kızılkaya Höyüğü) 1993 yılında başlanan kazı-
ların 4. dönem çalışmalarına Temmuz-Eylül 1996 tarihleri
arasında devam edilmiştir. Prof. Dr. Refik Duru ve Doç. Dr.
Gülsün Umurtak'ın yönetimindeki kazılarda, höyüğün kuzey
kesimindeki A Açması'nda çalışılmış ve eteklerdeki İTÇ
yerleşmeleri ile onun hemen altından gelen ENÇ yerleşme-
leri üzerindeki araştırmalar geliştirilmiştir.

Yaklaşık 1000 m²'lik kazı alanında, tepenin en yüksek nok-
tasına göre 6 m. kadar derinleşilmiş ve 3 ayrı yapı katı ha-
lindeki ENÇ yerleşmesinin 3 evi açığa çıkartılmıştır. Çanak-çömlek ve diğer küçük buluntular ENÇ'nin 3. yapı
katının Çatal Höyük VI. ve VII. katları ile çağdaş olduğunu
belgelemiştir.

İTÇ tabakalarının bulunduğu kesimlerde geliştirilen çalış-
malar sonunda, bu dönem yerleşmelerinin en az 5 yapı katı
halinde olduğu saptanmıştır. En alttaki iki yapı katının en
belirgin özelliği, yapıların kalın taş temellere sahip olması-
dır. Bu yerleşmeler İTÇ I'e aittir. Daha üstteki iki yapı ka-
tında ise mimari tümüyle değişmiştir. Bu yapı katlarında 6
megaron ortaya çıkartılmıştır. Megaronlar dönemi İTÇ II'ye
tarihlenebilir.

Refik Duru

Yumuktepe Höyüğü Kazıları, 1996

Yumuktepe'de Türk-İtalyan ortak kazı çalışmaları, 1996 yı-
lında höyüğün zirvesinde ve batı yamacında yürütülmüştür.
Zirvede, 1993 yılından beri sürdürülen çalışmalarla, yakla-
şık 200 m²'lik bir alanda çalışılmış ve OÇ'a Bizans Döne-
mine ilişkin 3 yapı katı incelenmiştir. Ayrıca zirveyi
çevrelediği anlaşılan aynı döneme ilişkin bir surun batı ya-
maçtaki bölümü saptanmıştır.

Bu yıl yeni açılan ZIII Açması'nda OÇ'a ilişkin, büyük
oranda tahrip olmuş ilk 2 yapı katı kalıntıları içinden bir
adet İmparator Mikhael adına basılmış çukur altın Bizans
sikkesi, tunç sikkeler, çeşitli renk ve desende cam bilezik
parçaları, cam kap parçaları, kemik ağırşaklar, akik yüzük
kaşı, pişmiş toprak kandil parçaları, çanak- çömlek parça-
ları bulunmuştur.

Höyüğün batı yamacında ise Prehistorik dönem çalışmaları,
Kalkolitik (KN7-8) ve Neolitik (EBA) döneme ilişkin açma-
larda yürütülmüştür. EBA Açması'nda, geçen yıl belirlenen
taş yapıların detayları araştırılmıştır. Söz konusu yapıların
duvarları birbirine iyi yapıştırılmış iki sıra taş temel ve

onun üzerine tauf tekniğinde yapılmış çamur yükseltiden
oluşur. Çamur ve da! örgü kalıntıları, muhtemelen duvarın
üst bölümlerinde veya çatıda kullanılıyordu. Bu mimari ola-
sılıkla, Garstang'ın açtığı 26. tabakanın hemen altında yer
almaktadır.

Yumuktepe Höyüğü'nde, kazı çalışmaları paralelinde
arkeobotanist Hala Barakat tarafından yürütülen çalışmalarda
önemli sonuçlar elde edilmiştir. Buğday ve incirin köke-
ninin 8000 yıl öncesine gittiği, üzümün ise olasılıkla KC'da
bölgeye geldiği belgelenmiştir.

Veli Sevin

Ulucak Höyük Kazıları

Ulucak Höyük, İzmir-Ankara karayolunun 15. km.sindeki
Ulucak beldesi sınırları içindedir. Kazılar İzmir Arkeoloji
Müzesi Müdürlüğü'nün yönetiminde, Prof. Dr. A. Çilingiroğ-
lu'nun bilimsel katılımı ile E.Ü. Protohistorya ve Önasya Ar-
keolojisi Anabilim Dalı öğretim üyeleri ile yürütülmektedir.
Aynı üniversitenin Coğrafya Bölümü'nden Prof. Dr. İlhan
Kayan başkanlığındaki bir ekip höyük ve civarında Paleo-
Coğrafya araştırmalarını sürdürmektedir.

1994 yılındaki araştırma höyüğün bugünkü sınırlarından da-
ha geniş bir alana yayıldığını göstermiştir. İlk bulgulara gö-
re geç dönem kültür katlarının tarım ve doğal erozyon gibi
nedenlerle tahrip olduğu anlaşılmıştır. Kazılar, kültür katın-
da olmasa da, GN ve Kalkolitik malzemelerin varlığını ka-
nıtlamıştır. Balkan kültürleri ile ilişkili malzeme ve "Gri
Minyan keramiği" olarak adlandırılan çanak-çömlekler hö-
yüğün önemini vurgulamaktadır.

Altan Çilingiroğlu

Güvercinkayası Kazıları ve Çevre Araştırmaları

Giderleri İÜ Rektörlüğü Araştırma Fonu ve Aksaray İli Vali-
lik Makamı tarafından, kazı evi donanımı ise başta İÜ Rek-
törlüğü Öğrenci Harç Saymanlığı olmak üzere çeşitli kişi,
kurum ve kuruluşların aynı ve nakdi bağışlarıyla sağlanan
Güvercinkayası kazıları, Aksaray Müzesi başkanlığında, İÜ
Edebiyat Fakültesi Prehistorya Anabilim Dalı öğretim üyele-
rinden Y. Doç. Dr. Sevil Gülçur'un bilimsel danışmanlığı al-
tında 3.9-8.10 1996 tarihleri arasında yürütülmüştür.

Güvercinkayası (P33/54) bir diğer adıyla Porsuklukaya, Çat-
alsu/Apsarı köyünün yaklaşık 1 km. batısında, Mamasın
barajı göl alanı kıyısında, eski Melendiz yatağına kuzeydo-
ğu-güneybatı yönlerinde, dil şeklinde uzanan bir kayalıktır.

Melendiz Su yatağına bakan güneybatı yüzü yüksek ve sarp
kayalıklarla çevrelenen buluntu alanı, tepe düzlüğünü kapla-
yan yassı bir höyük ve doğal terasları kullanarak yayılan, ya-
maç yerleşmesini barındırmaktadır.

Güvercinkayası 1996 kazılarının ana amacı yerleşmenin
doğu ve kuzey üst terası boyunca izlenen, doğrudan ana kaya
üzerine oturmuş, taşkın dönemlerinde su erozyonu/aşındır-
ması nedeniyle giderek yok olan mimari kalıntıların ve bu
kalıntılarla doğrudan ilintili çanak-çömlek, obsidien, sürtme
taş vb. buluntuların kurtararak belgelenmesi oluşturmüş-
tur.

Bu çalışmalar sonucu, şimdilik kaydıyla KC'a tarihlenen,
ocak taşlarından örülü duvarları kısmen ana höyük dolgusu
altında yükselerek devam eden, dikdörtgen planlı, doğal kaya
basamaklarını kullanarak gelişen, çok gözlü yapılara ait ka-
lıntılar açığa çıkarılmıştır.

Sevil Gülçur

İkiztepe 1996 Dönemi Kazıları

KB ile İÜ adına, Türk Tarih ve Türkiye Turing ve Otomobil
kurumlarının mali desteğinde yürütülmekte olan Samsun-
İkiztepe kazı çalışmaları 1996 döneminde 13 Temmuz ile 11
Eylül tarihleri arasında 60 gün süre ile gerçekleştirildi. Kazı
çalışmalarına A.Gör. Şevket Dönmez, iki arkeolog ve 15
stajyer lisans öğrencisi katıldı. Bakanlık uzmanı olarak Sam-
sun Müzesi araştırmacılarından Uğur Terzioğlu kazıda gö-
rev aldı.

1996 dönemi kazıları da, 1993 yılında ilk defa kazılmaya başlanan Tepe III'te geliştirildi. "L" Açması'nın D 6-9/I 14-15 plankarelerini kapsayan 200 m²'lik bir alanda geliştirilen kazılar sonucunda 5X5 m²'den oluşan 8 plankarede 1993 döneminde ortaya çıkartılan 4 mimari tabakadan sadece 3 ve 4. mimari tabakaların devamı takip edildi. Ayrıca, bu alanda daha da derinleşilerek 5 ve 6. mimari tabakaların varlıkları ortaya çıkarıldı. Ortaya çıkan mimari kalıntılar ile ele geçen çanak-çömlek ve küçük buluntulardan bu 2 yeni mimari tabakanın da üst seviyelerde yer alan yerleşimlerle aynı özelliklere sahip olduğu gözlemlendi. Ancak, çanak-çömlekte görülen bazı özellikler nedeniyle bu 2 yeni yerleşimin İTÇ III'den ziyade İTÇ II dönemine yaklaştığı izlenimi ortaya çıktı.

Kazıda ele geçirilen ve Samsun Arkeoloji Müzesi'ne teslim edilen 285 adet buluntunun 211 adedi pişmiş toprak (15 adet tüm kap, 132 tezgah ağırlığı, 2 adet tezgah tarağı sapı, 2 adet fırça sapı, 2 adet sapan tanesi, 3 adet insan figürünü, 50 adet ağırşak, 5 adet tekerlek biçimli nesne), 46 adedi kemik (25 adet ağırşak ve 21 adet delici), 3 adedi diş (3 adet delici), 2 adedi çakmak taşı (2 adet kesici), 13 adedi taş (2 adet topuz başı, 1 adet filiz zenginleştirme taşı, 1 adet bilek taşı, 2 adet zımpara taşı, 1 adet ezgi taşı, 5 adet öğütme taşı, 1 adet tekerlek biçimli nesne), 1 adedi kavkı (1 adet pandantif) ve 9 adedi de tunçtur (7 adet zıpkın ucu, 1 adet dikiş iğnesi ve 1 adet küpe).

Önder Bilgi

Isparta-Atabey Harmanören (Göndürle Höyük) Mezarlık Kazısı

1993 yılında Göller Bölgesi Projesi kapsamına alınan Harmanören Mezarlığı'nda Prof. Dr. Mehmet Özsait başkanlığındaki bir ekip tarafından kazılar yapılmaktadır. 1993, 1995-1996 yılı kazılarında açılan 12 açmadan 74 küp mezar bulunmuş ve incelenmiştir. Bunlardan çoğunun kaçak kazılar ve tarım nedeniyle tahrip edildiği gözlenmiştir.

Mezar küpleri genellikle dipleri aşağıda ağız kısmı yukarıda olmak üzere, yaklaşık 15-25 derecelik bir meyille doğu-batı yönünde yerleştirilmişlerdir. Küplerin ağız açıklıkları doğuya bakmaktadır. Dikine büyük yassı bir taşla kapatılmış ya da başka bir küp kapak olarak kullanılmıştır. Her iki halde de küplerin çevresi ve gövdesi yassı ve iri toplama taşlarla desteklenmiştir.

Mezarların bir kısmı boştur. Gömü olmamasına karşın gaga ağızlı testi ve iğne vb. buluntu veren küpler de vardır. Bunlar anı mezarları ve hediye küpleri olabilirler. İskeletlerin çoğu çürümüştür. *In situ* bulunan iskeletlerde kemik sıraları takip edildiğinde *hocker* durumunda gömü gözlenmektedir.

Mezar hediyeleri genelde iki veya daha fazla olarak küplerin içine bırakılmışlardır. Bunlar iğne, yüzük, bilezik, hırma gibi tunç eşyalar yanı sıra kase, çömlek, gaga ağızlı testiler ve ağırşaklardan oluşan pişmiş toprak malzeme ile balta ve amulet gibi buluntulardır. Çanak-çömlek buluntuları Göller Bölgesi-Isparta-Burdur genel karakterleri yanı sıra Kusura-Yortan kültür grubunun özelliklerini yansıtmaktadır.

Harmanören'de İTÇ 2 yanı sıra OTÇ karakteri veren buluntuların ele geçmesi bölgenin tarihi açısından büyük önem taşımaktadır.

Kazı sonucu elde edilen iskelet ve iskelet kalıntıları üzerinde Prof. Dr. Berna Alpagut çalışmaktadır. Kazılara önümüzdeki yıllarda da devam edilecektir.

Mehmet Özsait

Küllüoba Kazısı, 1996

İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Protohistorya ve Önasya Arkeolojisi Anabilim Dalı öğretim üyelerinden Doç. Dr. Turan Efe başkanlığında bir ekip, İ.Ü. Araştırma Fonu'nun maddi katkıları ile bu sene yaz aylarında Küllüoba'da arkeolojik kazılara başlamış bulunmaktadır.

Eskişehir ili, Seyitgazi ilçesi sınırları içerisinde yer alan bu höyük Seyitgazi'nin 15 km. kadar kuzeydoğusunda ve Yeni-

kent köyünün 1.5 km. güneyinde; Yazıdere-Yenikent karayolu-
lunun ise 200 m. kadar doğusundadır. Yerleşme yeri 250X150X10 m. ebatlarında olup fazla belirgin olmayan üç koni içermektedir. Burada en azından GK'ten OTÇ'ın başlarına kadar kesintisiz yerleşilmiş olabilir; höyüğün doğu ve güneyindeki tarlalarda ayrıca Hellenistik ve Bizans dönemlerine ait kalıntılar sözkonusudur. Bu sene, batı ve doğuda olmak üzere, iki ayrı kesimde çalışılmıştır. Batıda, büyük oranda Demircihöyük İTÇ katları öncesine tarihlenen erken İTÇ I kalıntıları ele geçirilmiştir. Doğuda ise, İTÇ II-III dönemleri araştırılmıştır. Burada AF 18 ve AG 18 açmalarında sur/teras duvarı ve buna bitişik olarak inşa edilmiş odalara ait kalıntılar ele geçirilmiştir. Yerleşim planı bu şekliyle Demircihöyük'ünki ile tamamen benzeşmektedir.

Daha batıdaki AE 19 ve AC 19 açmalarında İTÇ II katlarının devamı niteliğindeki İTÇ III dönemi kalıntıları ortaya çıkarılmıştır. Kazılara önümüzdeki yıllarda da devam edilecektir.

Turan Efe

Acemhöyük 1996 Kazıları

Aksaray ilinin 18 km. kuzeybatısında yer alan Acemhöyük'de 1996 yılı kazıları Arıbaş Mezarlığı olarak adlandırılan alanda yapılmıştır. Burası Acemhöyük'ün Assur Ticaret Kolonileri Çağı'na ait olan yerleşmesinin mezarlığıdır. 1996'da 49 mezar saptanmıştır. Mezarlığa iki farklı adette kremasyon ve inhumasyon tarzda gömme yapılmıştır. Kremasyon (yakma) yönteminin uygulandığı mezarlar kap (urne) ve toprak mezar tiplerindedir. İkinci adet olan inhumasyon (ceset olarak) gömmeler toprak ve pithos mezarlarda uygulanmıştır.

Mezarların her tipi içine, urne ve pithosların hem içine hem de dışına başta seramik olmak üzere çeşitli metallerden, pişmiş topraktan, kemik, fildişi ve fayanstan yapılmış eşyalar hediye olarak bırakılmıştır. 1996'da ele geçen ölü hediyeleri hemen her mezara en az bir tane bırakılan yonca ağızlı testicikler, çanak, tabak, fincan, ibrik, kantaros gibi kaplardır. Tunç, kurşun ve altın halkalar, iğneler, ok ucu, bakır bir çift kefe, bezekli kemik aplikler, mühürler, fayanstan yapılmış iki maymun, bir tavşan, bir çıplak tanrıça figürininden oluşan kolye dizisi, kaya kristali ve hematit ağırlıklar diğer hediyeler arasındadır.

Aliye Öztan

Kastamonu-Devrekani Kınık 1996 Kazısı

Kastamonu Müze Müdürlüğü elemanları ile birlikte yürüttüğümüz 1996 Kınık Kazısı, Ağustos-Eylül aylarında gerçekleştirilmiştir. Kazısı 1994 ve 95 yılında yürütülen alanlar 1996 araştırma mevsiminde birleştirilmiştir. Açmaların birleştirilmesi ile geniş bir alana yayılan maden atölyelerinin varlığı kesinlik kazanmıştır.

Açmaların birleştirilmesi, kazı alanının 3 yapı katından oluştuğunu ve MÖ. III. Binin sonundan, MÖ. I. Binin ilk çeyreğinin sonuna kadar aynı amaçlarla kullanıldığını kanıtlamıştır.

Her 3 yapı katında ortaya çıkartılan mimarinin, plan verebilecek duruma gelmesi, bu mimariye bağlı olarak bulunan madeni, taş, keramik ve keramikten yapılan eşyalar, mimari buluntuların fonksiyonlarını ortaya koymuştur.

Kazıda her 3 tabakaya ait, *in situ* buluntulardan özellikle keramikler bir yandan Anadolu'nun iyi bilinen tiplerine örnek teşkil ederken, bazı formların Anadolu arkeolojisinde ilk defa açığa çıkartılmış olması önem arz etmektedir. Kazı sürecince ele geçen tam kaplar ve onarılarak Kastamonu Müzesi'ne teslim edilenler, Anadolu keramik repertuarını genişletmiştir.

1996'nın en önemli bulgusu "kiklopien" tarzda inşa edilmiş bir kalenin varlığının saptanmasıdır. İlk safhası, MÖ. II. Bine ait, II. tabakaya ait olan kale taşlarının bazıları 4 ya da 5 ton ağırlığında olup alıştırma tekniği ile yan yana ve üst üste konmuşlardır. Bu kale, yıkıldıktan ve üstteki son yapı katı kurulduktan sonra MÖ. I. Binin ilk yarısında bu kez, Frig kale mimarisine uygun, kısmen düzeltilmiş ve öncekine

oranla daha küçük taşlardan yapılan kale inşa edilmiştir. Kalenin varlığı ve her iki yapı katının da (şimdilik) çok güçlü sandık sistemi kiklopien tarzda inşa edilen kale ile çevrili olduğunun anlaşılması bu yerleşimin adının Hitit metinlerinde sözü edilen "Kaştau" olabilirliği, Karum'un önemini artırmaktadır. Kazı alanı yavaş yavaş bir açık hava müzesine dönüşmektedir.

Aykut Çınaroğlu

Karagündüz Kazıları, 1996

Van il merkezinin 34 km. kadar kuzeydoğusunda, 1890 m. rakımlı Erçek Gölü'nün kuzeydoğu kıyılarındaki Eski Karagündüz köyünde bulunan Erken DÇ nekropolünde 1992, höyükte ise 1994 yılında, KB'nın izni, Van Müze Müdürlüğü'nün başkanlığı ve Prof. Dr. Veli Sevin'in katılımıyla başlatılan kazı çalışmalarına 1996 yılında da devam edilmiştir.

Höyükte bugüne kadar varlığı tespit edilemeyen büyük bir Urartu yapısının parçaları ortaya çıkarılmış ve bu yapıya ait tipik Urartu buluntuları saptanmıştır. Özellikle baskı yüzünde oturur durumda bir tanrıçayı betimleyen tunçtan bir mühür, yapı katının tarihlenmesine katkıda bulunacak niteliktedir. Böylece ilk kez höyük üzerinde büyük bir Urartu yapı kompleksi saptanmıştır. Bu Urartu mimarisinin farklı uygulamalarını tanımamıza katkıda bulunacak türdedir.

Nekropol alanında yapılan yeni sondajlarla, gömüler sırasındaki yapılan törenler konusunda yeni bilgiler sağlanmıştır. Bu kesimde saptanan ocaklar ve özellikle de başsız bir insan ilginçtir. Karagündüz mezarları Urartu öncesi dönemdeki kültürün tanınmasına katkıda bulunmaktadır. Karagündüz kazılarının ilk kitabı 1996 yılında, Arkeoloji Sanat Yayınları tarafından yayınlanmıştır.

Veli Sevin

Ayanis Kalesi Kazıları

1996 kazıları güney sur duvarları üzerindeki anıtsal kapı ve kale içindeki açmalarda yürütüldü. Magazinlerin bulunduğu alandaki kazılarda 36 depo küpü ve çok sayıda depolama kabı ortaya çıktı. Buradan ele geçen mühür baskılı krali bir bul-la Bastam örneklerine benzemektedir.

Payeli Salon'daki kazılar salonun doğusundaki a na giriş kapısının ortaya çıkmasına neden oldu. Bu kapı güneydeki işlevi şimdilik bilinmeyen yapılarla varışı sağlamaktadır. Kapı geçidinin her iki yanında, zemin altında bulunan iki yazılı tunç disk yapının Tanrı Haldi'ye ithaf edildiğini gösterdi. Kapı eşiğinin iki yanında su mermerinden yapılan iki kaidenin benzerleri Urartu taş kabartmalarında vardır. Bu alanda ele geçen ve sapı üzerindeki yazıttan Tanrı Haldi'ye sunulan bir "şuri" olduğu anlaşılan biri eksik iki kılıç önemlidir.

Altan Çilingiroğlu

Perge 1996

Antalya ili, Perge örenyerindeki 1996 yılı kazı ve onarım çalışmaları, Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün izniyle, İÜ Edebiyat Fakültesi "Antalya Bölgesi Arkeoloji Araştırmaları Merkezi" tarafından gerçekleştirilmiştir.

Kentin doğusunda, Hellenistik surlara yakın alanda, 1988 yılında başlanan konut alanı kazısına 1996 yılında, 37 ve 38 no.lu mekanlarda devam edilmiş olup, bugüne dek toplam altı evin planı saptanmıştır. Mimarisiyle günümüze iyi bir durumda kalmış bu konutlarda ayrıca, bol sayıda çanak-çömlek, sikke, cam eserler bulunmuştur. Tüm bunlar yapıların MS 3.-7. yüzyıllar arasında kullanıldığını göstermektedir.

1996 yılı kazı çalışmaları kapsamında Batı Nekropolü'nde sürdürülen kazılarda üzerinde uyuyan Ariadne figürü bulunan bir lahit kapağı ile kireç taşından yapılmış iki ayrı lahit ortaya çıkartılmıştır.

Hellenistik kulelerin ve oval avlunun planlanmasının hemzaman olup olmadığını hususunda A.M. Mansel ve H. Lauter'in ileri sürdüğü karşıt görüşlere açıklık kazandırmak amacıyla, 1995 yılında avlu ve Hellenistik kulelerde başlanan sondaj çalışmaları, 1996 yılında da sürdürülmüş ve burada 3 ay-

rı yapı evresinin varlığı saptanmıştır.

Perge'nin akropolisinde kentin Roma öncesi yerleşimini arkeolojik açıdan aydınlatmak amacıyla 1994 yılında başlanan çalışmalar, 1996 yılında da sürdürülmüştür. Almanya Giessen Üniversitesi ile müşterek yürütülen bu çalışmalarda Arkaik Dönem çanak-çömlek fragmanları ile Klasik ve Hellenistik dönemlere ait mimari kalıntılar elde edilmiştir.

Perge'de daha önceki yıllarda çıkan ve zamanla çeşitli nedenlerle yıkılan veya kırılan mimari elemanlar onarılmıştır. Konutlarda bu yıl açığa çıkarılan atriumlu avlunun mevcut sütun tamburları kaideleri üzerine tekrar yerleştirilmiştir. Ayrıca, konutlarda çıkan keramiğin, sikkelerin, cam eserlerin tasnif ve değerlendirme çalışmalarına devam edilmiştir.

Halûk Abbasoğlu

Enez 1996 Yılı Kazısı

Enez'de bu yıl 4 ayrı alanda kazı ve onarım çalışmaları yapıldı.

1. Taşaltı Nekropolü: Önceki yıllarda ortaya çıkartılan lahit ve mezarların güney kesiminde 70 m²'lik alanda yapılan açmada üst üste gelen üç ayrı gömü tabakası saptandı. Üstte yer alan 1. tabaka içinde, yönleri doğu-batı doğrultusunda yerleştirilmiş GR dönemine tarihlenen 5 mezar, 2. yüzyıla tarihlenen 2. tabakada, kuzey-güney doğrultusunda düzenlenmiş 7 mezar, en alttaki 3. tabakada yer alan, yine kuzey-güney doğrultusunda düzenlenmiş 11 adet kiremit kapaklı mezar gün ışığına çıktı. 2. ve 3. tabaka mezarlarından çok miktarda mezar hediyesi ele geçti.

2. Killik adı verilen mevkide yapılan sondajda, M.Ö. 4. ve 3. yüzyıllara tarihlenen çömlekçi fırınına ait çamur dinlendirme havuzu ve havuz içinde aynı yüzyıllara tarihlenen kırık durumda çömlek parçalarına rastlandı.

3. Killik K 1 Açması: Killik yamacı orta yerinde yapılan açmada 4X3 m. boyutlarında 2.30 m. derinliği olan bir çöp çukuru ortaya çıktı. Söz konusu çukurda M.Ö. 5. ve 4. yüzyıllara tarihlenen değişik formu kap kırıkları ile kırmızı figür tekniği uygulanarak üretilmiş çömlek parçaları ele geçti.

4. Meriç 2 Açması: Şehir merkezinde yer alan bu açmada, antik Enez kentinin önemli caddelerinden biri ile ortasından geçen kemerli bir kanalın varlığı saptandı.

Ayrıca, Has Yunusbey Türbesi ve çevresinde yer alan Osmanlı Çağı sandukalı lahitlerin onarım, koruma ve çevre düzenleme çalışmalarına devam edildi.

Sait Başaran

Kelenderis 1996 Yılı Kazıları

KB'nın izni ile SÜ tarafından yürütülmekte olan Kelenderis kazılarının bu yılki kampanyasında, Aydıncık Orman İşletme Şefliği (OİŞ) yerleşim alanındaki KI 109 plankaresinde iki yeni sondaj başlattık, ayrıca kentin Batı Mezarlığı'nda KE 104 plankaresinde bazı yeni mezarların temizliğini gerçekleştirdik.

I. Derece arkeolojik sit alanı içinde bulunan OİŞ yerleşim alanında, kazılara başlamamızın amacı bir yandan buradaki yerleşim katlarını saptamak ve I. sondaj stratigrafisi ile karşılaştırmak, diğer yandan da bu alanda bulunabileceğini umduğumuz antik kentin en eski yerleşme katlarına, yani geç Geometrik ve erken Arkaik Çağ'a ait mezarlığını saptamaktır.

Bu amaçlara yönelik olarak antik kentin KI 109 plankaresinde biri 3x3 m. diğeri 5x5 m. olmak üzere iki sondaja başladık ve üç haftalık bir çalışma sonunda, yaklaşık -2 m. kotunda ilk mimari seviyeye ulaştık. Burada, I. Sondaj alanındaki yangın izlerini ve yerleşmenin bu yangın sırasında terk edildiğini tespit ettik. Böylece yangının bölgesel olmayıp, tüm kente yönelik olduğu, olasılıkla bir istilaya işaret ettiği ortaya çıkmaktadır.

İkinci çalışma alanımız olan Batı Nekropolü'ndeki çalışma sırasında definecilerin tahrip ettiği mezarların bir kısmını daha açtık. 3 adet mezarda yaptığımız çalışmalar sırasında, Klasik Çağ'a ait bazı vazo parçaları ele geçti. Buluntularımızın en ilginç olanı, olasılıkla Bowdoin Ressamı'nın ya da onun çevresinden bir ressamın elinden çıkmış olan, üzerinde Nike betimlemeli Attik kırmızı figürlü lekythostur.

Levent Zoroğlu

Tarsus Cumhuriyet Alanı 1996 Yılı Kazısı

Tarsus Müzesi başkanlığında SÜ'nin katılımıyla yürütülen Tarsus Cumhuriyet alanı kazılarında, 7-8/I-J plan-karelerinde, stylobatın kuzeyindeki terasta çalışılarak, buradaki geç Antik Çağ'a ait mimarinin bir kısmı daha açılmıştır. Burada 4 odalı, batısında ve doğusunda avlular bulunan, avlunun bir köşesinde tuvaleti olan bir plan uygulanmıştır. Güneye bakan avluda ise, bir tandır bulunmuş olup buna bitişik odanın da bir mutfak olma olasılığı vardır.

Cumhuriyet alanının görkemli kalıntısı olan caddenin güney-batı kıyısı boyunca yürütülen tesfiye çalışmaları sırasında da, yüzey sularının tahliyesine katkıda bulunması için, caddenin kenarlarındaki kanallara ek olarak inşa edilen bir başka kanal daha açılmıştır. Bu kanal cadde üzerindeki kanalın üzerine konan bir taşın yönlendirdiği fazla suları, cadde altındaki kanala tahliye etmektedir. Bunun için 0.40 m. genişlikte ve 3 m. kadar uzunlukta, gittikçe derinleşen bir kanal inşa edilmiştir. Kanalın yan duvarları kesme taştan olup, zemin pişmiş toprak levhalarla kaplanmıştır. Bu kanalın temizliği sırasında, çok sayıda seramik parçaları ve bir düzine kadar sağlam testicik ele geçmiştir. MS. 5. ve 6. yüzyıla tarihlenebilecek olan bu kapların buraya, geç Hellenistik Çağ'a ait bu caddenin artık kullanılmadığı bir zamanda bırakılmış olduğunu düşünmekteyiz.

Levent Zoroğlu

Elaiussa-Sebaste Kazısı 1996

Roma Üniversitesi (RÜ) ile İÜ'nin ortak bir projesi olarak iki yıldır devam eden Elaiussa-Sebaste kazısı bu yıl 15 Ağustos-30 Eylül tarihleri arasında gerçekleştirildi. RÜ'nden Prof. Dr. E. Equini Schneider (kazi başkanı) ve Dr. Marcello Spanu ile İÜ'den Doç. Dr. Oğuz Tekin'in yürütücülüğünü üstlendiği kazıya Roma, İstanbul ve Çanakkale üniversitelerinden de öğrenciler katıldı. Bu yılki çalışmaların büyük bir bölümü tiyatro ve agorada gerçekleştirildi. Ayrıca çevre müzelerde bulunan Elaiussa-Sebaste sikkeleri saptandı.

Oğuz Tekin

1996 Arykanda Kazı ve Onarım Çalışmaları

KB Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü, TC Garanti Bankası, AÜ ve Ankara Turizmini ve Eski Eserleri ve Müzeleri Sevenler Derneği'nin maddi desteği ile gerçekleştirilen Arykanda kazı ve onarım çalışmaları 1996'da yaklaşık bir buçuk ay sürmüştür.

Kazı çalışmalarına iki ayrı alanda devam edilmiştir. Bu alanlardan biri "Doğu Villası" ismini taktığımız ve RC'dan XIX. yy sonuna dek kullanılan yapıda; diğeri ise soru işaretli olarak Kütüphane diye isimlendirilen yapıda olmuştur.

Roma Villası ve onun doğusundaki alan tamamen kazılmış, kenti doğu-batı doğrultusunda birleştiren tabanın iri kireç taşı plakalarla kaplı cadde ile onun altındaki temiz ve pis su kanalları gün ışığına çıkarılmıştır. Günümüzün kentlerinde bile uyulmayan farklı kottaki pis ve temiz su kanallarının yapımı için gösterilen çaba yanında suyu dinlendirmek ve daha kanal içindeyken arındırma çabası dikkat çekicidir.

Villa, yapıldığı dönemde alt katında kiler veya işlik olarak kullanılan mekanları ile Arykanda'daki ev kullanımına ilişkin bilgiler edinmemizi mümkün kılmıştır. Üst kattaki bir kısmı yerli kayanın traşlanması ile elde edilen oda tabanlarının mozaik döşeli olduğu belirlenmiştir.

Yukarıda değinilen caddenin doğu ucuna doğru yine Lykia kentlerinin çoğunda karşılaşılan kent içinde gömü yapma geleneğinin ürünü birbirine bitişik 3 anıtsal mezar binasıyla tescil edilmiştir. Önceleri şüpheli kaydıyla Kütüphane olarak nitelediğimiz yapı ise artık ortasında podiumlu bir tapınağın bulunduğu, nişlerinde imparator heykellerinin yer aldığı bir Sebasteion olarak kesin tanımını yapabileceğimiz yapı haline dönüşmüştür.

Villada bulunan burun veya kulak kaşıkları ile diğer buluntular binanın belirli bir süre tebabetle uğraşan biri tarafından kullanıldığına tanıklık etmektedir.

Cevdet Bayburtluoğlu

1996 Gülpınar Kazı Çalışmaları

KB Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü ve AÜ adına 1980 yılından beri yürütülmekte olan Gülpınar kazılarında, adı geçen bakanlığın maddi ve manevi katkılarının yanısıra diğer

kamu kuruluşlarının sağladığı destek ile 12 Temmuz-5 Eylül 1996 tarihleri arasında devam edilmiştir.

1996 yılı çalışmalarını; Tapınak G.Doğu uzun kenar sondajları, tapınak yakın çevresi sondajları restorasyon ve koruma çalışmaları, belgeleme-araştırma-değerlendirme çalışmaları olmak üzere beş ana başlıkta toplamak mümkündür.

1) Tapınak G.Doğu Uzun Kenar Sondajları: 1995 yılı restorasyon-çevre düzenleme çalışmaları sırasında tapınağın G.Doğu uzun kenarının bir üst kotundaki düzenlemeyle bu alanın kazılabilme şansı doğmuştu. Bu yönde yine geçtiğimiz kazi sezonunda geniş bir sondajla başlatılan çalışmalarda bir tek iç mekânı ortaya çıkarılabilen, duvar ve taban sıvalarının özelliklerinden dolayı suyla ilgili olabileceği düşünülen bu yapının anlaşılabilmesi amacıyla daha önce açılan sondaj genişletilerek ve sözkonusu sondajın yanında açılan iki yeni sondajla ikinci bir iç mekân ulaşıldı. Ancak yapının çok büyük olduğu ve tüm tapınak uzun kenarı boyunca uzadığı düşüncesiyle, sınırlı zaman içerisinde öncelik diğer çalışmalara verilince bu alandaki çalışmalar önümüzdeki yıllarda devam etmek üzere bu noktada donduruldu.

2) Tapınak Yakın Çevresi Sondajları: İlk olarak 1994 kazi sezonunda tapınak ön cephesinin yaklaşık 3 m. açığında rastlanılan, tapıntan erken özellikler gösteren ve 1995 sezonunda 100 m. kadar izleyebildiğimiz duvar kalıntısının bizi ulaştırdığı son noktada, köşe bulmak amacıyla açılan küçük sondajlar sırasında ortaya çıkan ve yol olabileceği düşünülen döşemenin varlığı bizleri bu alanda çalışmaya yönlendiren en önemli etkendi. Bu yönde açılan dört sondajla döşemenin yol olabileceği kanısı gerçekliğe dönüşmüş oldu. Ancak yolun başına ve sonuna ulaşamadı. Gerek az sayıda işçi ve buna bağlı olarak yetersiz iş gücü, gerekse çalışılan alanların şahıs arazisi olması çalışmaların ilerlemesine, sağlıklı ve kesin bir sonuca ulaşmaya engel olan etkenlerdi. Buna rağmen tapıntan daha erken kalıntılara ve seramikle bağlı stratigrafi işaretleri çalışmanın olumlu sonuçlarıydı.

3) Restorasyon ve Koruma Çalışmaları: Kazı öncesi bu başlıktaki çalışmalarda iki amaç belirlenmişti. Amaçlardan biri tahribata çok açık olan tuf temel bloklarının her 5 yılda bir yapılan temizlik ve sağlamlaştırma işlemi hazırlanan sıvı bir karışımın püskürtülmesi ile gerçekleştirildi. Tüm tuf basamak temeller ince ince temizlendikten sonra tatbik edilen sıvı, istenilen başarıya ulaşmamızı sağladı. Ancak ana amaçlarımızdan bir diğeri olan restorasyon köşesindeki imitasyon mermer blokların dökümü ve yerlerine konması gerçekleştirilemedi. Bu çalışma için gerekli malzeme kazı başlangıcında Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü tarafından Çanakkale Valiliği İl Özel İdare Müdürlüğü'ne aktarılan ödenekten istenmesine rağmen malzemenin tümü türlü bahanelerle ancak kazı bitimine 4 gün kala elimize ulaştırıldı. Böylelikle bu yönde sadece iki tane imitasyon mermer blok dökülebildi. Onlar da bir önceki sezondan kalan malzemelerle.

4) Çevre Düzenlemesi Çalışmaları: Depo-Müze binasının giriş yönünde ilk projede de yer alan ancak zaman ve finans yokuşundan gerçekleştirilemeyen bekçi kulübesi ile diğer hizmet binasının inşası gerçekleştirildi. Böylelikle Depo-Müze projesi tamamlanmış oldu. Bu projenin tüm masrafları yukarıda sözü edilen ödenekten zor da olsa biraz da mücadele ile karşılanmıştır.

5) Belgeleme-Araştırma-Değerlendirme Çalışmaları: Depo-Müze binasının işlerlik kazanması ile 1994 kazi sezonunda yıkılan eski depo binasının altında kalan tapınağın kuzey-doğu köşesinin rölevesi çıkarılarak genel plana geçirildi. Bu çalışmayla tapınak planı eksiksiz tamamlanmış oldu.

Tapınağa ait mimari bloklardan çizimi olmayanların çizimleri yapıldı ve bu çalışma sırasında birçok mimari detayın çözümlerine ulaşıldı. Bu yöndeki çalışmalar doktora tezi olarak yayın aşamasındadır.

Coşkun Özgünel

Yüzey Araştırmaları

Artvin-Ardahan İlleri Yüzey Araştırmaları

Anadolu'nun kuzeydoğusunda, Karadeniz-Kafkasya ve Anadolu'yu birleştiren noktadaki iki vilayette 1995-1996 yıllarında yaptığımız yüzey araştırmaları ile bölgenin Şavşat, Ardanuç, Ardahan il merkezi, Hanak, Çıldır/Akçakale ve Kurtkale çevresi taranmıştır. Bölgede İTÇ ile OÇ arasındaki döneme tarihlenebilecek, çoğu ilk kez olmak üzere 15 kale, 1 höyük, 2 düz yerleşme, 1 çivi yazıtı, 6 kule, 3 mezarlık, 4 kilise, 3 kaya kilisesi, 1 manastır, 2 şapel, 1 kaya yerleşmesi, 2 cami, 5 koç mezar taşı incelenmiştir.

Bunlardan Yalnızçam Dağları'nın doğusunda, Ardahan Ovası'nın güneyindeki Konk Höyüğü İTÇ, DÇ ve OÇ çanak-çömleği ile bölgedeki iskanın tam bir kesitini verir. Urartu Krallığı'nın egemen olduğu coğrafyada görülen, kiklopik ve yarı kiklopik taşlardan yapılmış, "dirhe" ya da "dev evi" de denen türde yapıların benzeri olan Çataldere, Derindere, Çayağzı/Ziyaret ve İncedere "kule"leri bölgedeki en ilginç yapılarıdır. Kurtkale ve Akçakale'de saptadığımız "kurgan" türü mezarlar ise hemen bölgenin kuzeyindeki Mesketi taş kurganlarının paralelleridir. Hanak/Ortakent Urartu yazıtından sonra, ilk kez Ardahan Ovası'ndaki Konk Höyüğü'nde bu döneme tarihlenebilecek çanak-çömlek de ele geçirdik.

Dağların batı yamacında, Artvin bölgesinde incelediklerimiz ise daha çok OÇ'a ilişkindir. Buradaki yapılardan özellikle Ardanuç/Kutlu yapısı ve Şavşat/Koyunlu Manastırı hem inşa teknikleri ve hem de kuruldukları yerler bakımından dikkat çekicidirler.

Kemalettin Köroğlu

Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti'nde Türk Ekiplerinin Yaptığı İlk Arkeolojik Çalışmalar

1996 yılı Nisan-Mayıs ayları ile Eylül sonunda Prof. Dr. Veli Sevin başkanlığında, iki ayrı ekip Nahçıvan'da arkeolojik incelemelerde bulunmuştur.

Aynur Özfirat, Jale Velibeyoğlu ve Erkan Konyar'ın ekip üyesi olarak katıldığı ilk gezide Uzman Aynur Özfirat'ın hazırlamakta olduğu "MÖ. II. Binyılda Doğu Anadolu Boyalı Keramik Kültürleri" konulu doktora tezi kapsamında, müze ve ören yerlerinde gözlemler yapılmıştır. Bu gezi sırasında Nahçıvan Bilimler Akademisi ile temas sağlanmış ve işbirliği konusunda karar alınmıştır. Ayrıca 19. yüzyıldan beri adı arkeoloji literatüründe çok duyulan Kızılvan Harabeleri ile Nahçıvan'ın en dikkat çekici ve stratigrafik açıdan önem taşıyan 2. Kültepe Höyüğü, Şahtahtı Höyüğü ve Nekropolü ile Nahçıvan Tarih Müzesi'nde de incelemelerde bulunulmuştur.

İkinci geziye Nezih Başgelen ile birlikte fotoğraf uzmanı Mehmet Gülbiz katılmışlardır. Bu gezide Nahçıvan Bilimler Akademisi'nden Dr. Veli Bahçeliev'in Türkiye'de basılacak olan Nahçıvan Arkeolojisi ile ilgili kitabının fotoğraflama çalışmalarının yanında yine bazı ören yerleri, özellikle Oğlankale ziyaret edilmiş; ayrıca 1997 yılından itibaren Nahçıvan Bilimler Akademisi ile Van Bölgesi Araştırma Merkezi tarafından ortaklaşa yüzey araştırması yapılması kararı altına alınmıştır.

Veli Sevin

Karadeniz Bölgesi Yüzey Araştırmaları

1986 yılından beri Prof. Dr. Mehmet Özsait başkanlığındaki bir ekip tarafından bölgede sistematik bir yüzey araştırması

sürdürülmektedir. Amasya'nın Merkez İlçe, Suluova, Göynücek, Merzifon, Gümüşhacıköy, Hamamözü ve Taşova; Samsun'un Vezirköprü, Havza, Ladik; Tokat'ın Erbaa, Niksar, Reşadiye ve kısmen de Almus, Artova; Ordu'nun Merkez İlçe, Ulubey, Mesudiye ve kısmen de Gürgün-tepe ilçelerinde 4 EK, 26 GK, 169 İTÇ, 70 MÖ II. Binyıl, 13 MÖ I. Binyıl, 15 Frig, 4 MÖ 7. ve 6. yüzyıl, 85 Hellenistik ve RÇ olmak üzere 386 yeni yerleşme yeri saptanmıştır. Bunların küçük bir bölümü yayınlanmıştır. Bölgede ayrıca, 2 İTÇ nekropolü, 1 MÖ I. Binyıl nekropolü, 5 tümülüs, 22 kaya mezarı tespit edilmiştir. Böylece bölgenin tarihi coğrafyasına katkıda bulunulmuştur.

1997 yılında çalışmalara Kelkit Vadisi boyunca devam edilecektir.

Mehmet Özsait

Göller Bölgesi Yüzey Araştırmaları

1972 yılından beri 20 sezon boyunca Prof. Dr. Mehmet Özsait başkanlığındaki bir ekiple bölgede sistematik yüzey araştırmaları sürdürülmektedir. Burdur'un Merkez İlçe, Yeşilova, Karamanlı, Tefenli, Çavdır, Gölhisar, Altınyayla, Kemer, Bucak, Çeltikçi, Ağlasun; Isparta'nın Merkez İlçe, Atabey, Gönen, Senirkent, Yalvaç, Şarkikaraağaç, Gelendost, Aksu, kısmen de Eğirdir, Sütçüler, Yenişarbademli, Keçiborlu ve Uluborlu; Antalya'nın Korkuteli; Konya'nın Akşehir, kısmen de Beyşehir, Seydişehir ilçelerinde 200'den fazla yeni yerleşme yeri saptanmıştır. Bunlardan 30 kadarı Hacılar'ın çağdaşı olup GN-EKÇ yerleşmeleridir. Geriye kalan 90 tanesi GK ve İTÇ, bir tanesi OTÇ, kalanı da Hellenistik ve RÇ yerleşmesidir.

Araştırmalarda 38 adet yazıt, 18 kaya mezarı, 20 kaya kabartması, 6 tümülüs, antik yol kalıntıları bulunarak kayda alınmıştır.

1996 yılı yüzey araştırmalarında 6 Hellenistik ve RÇ yerleşmesi ve bir tane Hellenistik-RÇ nekropolü görülmüştür. Bunlardan toplanan 27 adet yazıtlı-yazıtsız ve kabartmalı stel ve stel parçaları, 3 yanı kabartmalı küçük bir sunak ve Pisidia dilinin çözümünde katkısı olacak yazıtlar Isparta Müzesi'ne taşınmıştır.

Araştırmalara önümüzdeki yıllarda da devam edilecektir.

Mehmet Özsait

"Termessos" ve "Kuzey Lykia" Epigrafiya-Tarihi Coğrafya Projeleri 1996 Yılı Çalışmaları

Antalya şehir merkezinin 34 km. kuzeybatısındaki Termessos antik kenti ve egemenlik alanıyla, aynı ile bağlı Elmalı-Korkuteli ilçeleri çevresinde 1989 yılından beri, Avusturya Bilimler Akademisi Küçük Asya Komisyonu'nun finans desteğiyle iki ayrı proje çerçevesinde yapılmakta olan epigrafik yüzey araştırmalarına 1996 sezonunda da devam edilmiştir.

Temmuz-Ağustos ayları içinde gerçekleştirilen çalışmaların ilk bölümünde öncelikle Termessos kent alanı ele alınmış ve geçen yılki buluntu durumu göz önünde bulundurularak belirlenen programa göre, sütunlu cadde; Osbaras ve Attalos stoaları; P3 yapısı; E1, E5, E9 ve E10 nekropollerini araştırılmaya tabi tutulmuştur. Bu çalışmalar sırasında, 1'i kente heykel armağanı, 6'sı onur, 1'i Tanrı Hypsistos'a sunak taşı armağanı ve 11 tanesi mezar yazıtı olmak üzere toplam 19 yeni yazıt belgelenmiştir. Araştırmaların ağırlık noktası daha sonra kentin territorium'una kaydırılmış olup, Bayatba-

demlesi Köyü Gedikarası Mahallesi Ahırtaş Mevkii, Başköy Ağzıyukarı (Ağzıaçık) Mevkii, Bük Dereleri (Tepetaşı Tepesi, Hörüyurdu) Mevkii, Sakızlıklıalanı Mevkii, Bayatbademlesi Köyü Korucak Mahallesi, Yumrutepe Mevkii ve Pamukalanı Mevkii'nde incelemelerde bulunulmuştur. Özellikle Ahırtaş Mevkii'ndeki ören yerinde yoğunlaşan çalışmalar sonucu, 1'i Selene rahipleri heyeti listesi, 11'i onur, 3'ü adak, 14'ü mezar yazıtı olmak üzere toplam 29 yeni yazıt keşfedilmiştir. Ayrıca Ahırtaş Mevkii'ndeki daha önce ele geçmiş yazıtlarda "peripolion" diye anılmakla birlikte özel adı bugüne dek belirlenemeyen önemli antik yerleşmenin (Katoikia) ismi 8 yazıt yardımı ile kesin bir şekilde "KELBESSOS" (veya KELBESSEA) olarak tespit edilmiştir. Öte yandan gene Termessos egemenlik alanı sınırları içinde yer alması kuvvetle muhtemel, Keklice ve Üçtepe mahalleleri ile Dervent ve Delikinler mevkilerinde, 1'i yapı, 3'ü mezar yazıtı olmak üzere toplam 4 yeni yazıt saptanmıştır.

Ekibin bu yılki araştırma faaliyetinin ikinci bölümü, Elmalı-Korkuteli yörelerinde (Kuzey Lykia) 1990 yılından bu yana sürdürülen ve büyük ölçüde tamamlanan çalışmalarla ilgili eksiklerin giderilmesini ve bazı kontrolleri hedef almıştır. Kısa bir süreyi kapsayan ve Çıglık Yaylası, Karabayır Köyü ve Sinanbucağı Mevkii'nden birer mezar yazıtı ile ayrıca Nebiler Yaylası yakınlarındaki Göçgediği Mevkii'nden bir sınırlı yazıtı olmak üzere toplam 4 yeni yazıtın belgelendiği sözkonusu çalışmaların en somut sonucu, Sinanbucağı yazıtı sayesinde şimdiye dek bilinmeyen bir antik yer adının (ELBESSOS veya ELBESSEA) belirlenmesi ve dolayısıyla bunun Sinanbucağı Mevkii çevresine lokalizasyonudur.

Bülent İplikçioğlu, Güler Çelgin, A. Vedat Çelgin

Kapadokya Obsidien Araştırmaları

Prehistorya Anabilim Dalı Başkanlığında CNRS ile ortak yürütülen ve 1995 yılında başlayan, Aksaray, Nevşehir ve Niğde illerini kapsayan Kapadokya Obsidien Araştırmaları'na 1996 yılında da devam edilmiştir. Geçen yıl saptanan obsidien kaynakları ve atölyeleri ışığında araştırma üç yönlü olarak yapılmış ve sonuçları alınmıştır. 1) Bölgedeki Neolitik yerleşmeler ve ulaşım yolları aranmış ve dört ÇÇN yerleşme bulunmuş, ulaşım yollarının bazıları saptanmıştır. 2) Jeomorfolojik araştırmalar sonucunda Çiftlik Ovası'nın eski bir göl olduğu kanıtlanmış ve Kömürcü obsidienlerinin jeomorfolojik oluşumu aydınlatılmıştır. 3) Yeni obsidien kaynakları ve atölyeler aranmış ve Bozköy ana obsidien kaynağı ve ona bağlı bir atölye bulunmuştur.

Nur Balkan-Atlı

Aksaray, Nevşehir, Niğde İlleri 1996 Yüzey Araştırmaları

Aksaray, Nevşehir, Niğde illeri 1996 Yüzey Araştırmaları, İÜ Prehistorya Anabilim Dalı ve TÜBİTAK Marmara Araştırma Merkezi Uzay Teknolojileri Bölümü tarafından, dört yardımcı öğrencinin de katkılarıyla, 19-29.08.1996 tarihleri arasında, ortaklaşa gerçekleştirilmiştir. Y. Doç. Dr. Sevil

Gülçur (İÜ PAD) ve Hikmet Kurar'ın (TÜBİTAK-MAM) arazi başkanlıklarını üstlendikleri çalışmalara, Nevşehir Müzesi Arkeoloğu Mahmut Altuncan, bakanlık temsilcisi olarak katılmıştır.

1996 yüzey araştırmalarının amaçları iki ana başlık altında toplanmaktadır: Bu çalışmalarda birinci amaç, uzaktan algılama yöntemlerinin arkeolojiye uygulanabilirliğinin ilk gerçekçi sınanması, ikinci amaç ise arazi taraması eksik kalmış yörelerdeki bilgi boşluklarının doldurulmasıdır.

İlk aşamada, TÜBİTAK-MAM Uzay Teknolojileri Bölümü laboratuvarlarında diğer yıllardan bilinen buluntu alanlarının GPS (Küresel Konum Belirleme) verileri, uydu görüntülerine aktararak yansıma değerlerinin saptanılmasına çalışılmıştır. İkinci aşamada aynı görüntüler üzerinde, benzer yansıma gösteren, olası yeni buluntu alanları belirlenmiştir. 1996 yaz çalışmalarında ise, laboratuvar ortamı verilerinin doğruluk payları arazi üzerinde sınanmıştır.

Yeni buluntu alanlarından (4 höyük, 20 tümülüs, 2 düz yerleşme ve 11 antik/eski yol kalıntısı) Toptepe tümülüs alanı, laboratuvar çalışmaları sırasında belirlenen noktalardandır.

Sevil Gülçur

Tekirdağ Naip Tümülüsü

Tekirdağ Müzesi'nin 1984 yılında gerçekleştirdiği bir kurtarma kazısıyla, il merkezinin güneybatısındaki Naip tümülüsünden elde edilen ve şu anda bir bölümü müzede bir bölümü de İstanbul Restorasyon ve Konservasyon Merkez Laboratuvar Müdürlüğü'nde bulunan eserler incelenmiştir. Kazı sırasında tahrip olan yığma tepenin altındaki dromoslu kemerli mezar odası henüz ayakta. Mezar odasına ait kapı, kline, kap kabartmalarıyla süslü sehpa ve iki tabureden oluşan taş buluntular, gösterişe yönelik, fakat aksaklıklarla dolu bir işçilikle kotarılmıştır. Altın, gümüş, bronz ve keramik mezar eşyasının stilistik özellikleri yanı sıra, bir yazıt ve damga yardımıyla Naip Tümülüsü'nün İÖ 350 dolaylarında önde gelen bir Thrak prensi/komutanı için yapıldığı anlaşılmıştır.

İnci Delemen

Duyuru

Bültende yayınlanmasını istediğiniz yazılarınızı (150 kelimeyi geçmemek koşuluyla) ve bülten hakkındaki yeni önerilerinizi bekliyoruz.

Not

Enstitü yayınlarından S.Hırçın'ın *Çivi Yazısı*, Ç. Dürüşken'in *Eskiçağ'da Spor* ve B. Demiriş'in *Eskiçağ'da Yazı Araç ve Gereçleri* adlı kitapların ilk baskıları tükenmiştir. Yakında ikinci baskıları yapılacaktır.

Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Bülteni Sayı:3 (Ocak 1997)

Editör: Kemalettin Köroğlu M.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi

Eski Çağ Tarihi Anabilim Dalı 81040 - Göztepe-İSTANBUL

Bu sayıyı hazırlayanlar: Kemalettin Köroğlu-Meltem Doğan

Yazılar kaynak gösterilmek şartıyla kullanılabilir.

Ücretsizdir.

Yazışma Adresi

Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi

34459-İSTANBUL.

Tel-faks: (212) 5140397

E mail: kkoroglu@marun.edu.tr